

ศิลปะศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพคนเกษตรกรรม

ระพี สาคริก

หากเราเอาหัวข้อเรื่อง "ศิลปะศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพคนเกษตรกรรม" มาวิเคราะห์ค้นหาความจริงในถึงขั้นสุด เพื่อหวังเรียนรู้และทำให้มีประโยชน์ที่ได้รับผล อย่างจริงเป็นนัยยะ ก่อนอื่นคิดว่าไม่ควรเห็นเพียงศิลปะศาสตร์เท่านั้น โดย- ทั้งเห็นว่า "ศิลปะศาสตร์ทุกสาขาคือด้านปลาบเหต" ก็สามารถเข้าใจได้ดัง- เหตุผลว่า "ทุกสิ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของคน" และคนควรมีคุณภาพควร มีชีวิตที่ดีซึ่งได้เอาคุณค่าอันมีค่ามาเป็นมนุษย์อย่างครบถ้วน เป็นเป้าหมาย หลักเกณฑ์สำคัญเสมอ

ดังได้กล่าวแล้วว่าศิลปะศาสตร์แขนงต่าง ๆ คือด้านปลาบเหต เราจึงพบความ- จริงว่าเท่าที่เห็นมาแล้ว ด้านนี้มีการดัดแปลงแยกแยะ กิ่งก้านสาขาออกไป- อย่างมีรสชาตชัดเจน ดังนั้นคำว่า ซึ่งเคยได้ยินในอดีตนานมาแล้วว่า "ศิลปะศาสตร์สาขาต่าง ๆ คือเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีวันจบ" จึงน่าจะ- เป็นคำสรรภาพความจริงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้และทั้งนี้ก็ไม่หลงตาม- กระแสไปจนไม่เอาคหคณด้วยมาทบทวนที่ตัวเองดีหรือไม่ดีว่า "ศิลปะ- ศาสตร์ทุกสาขา คือด้าน ซึ่งเกิดจากการคิดค้นของมนุษย์ โดยที่มีชีวิตทาง- การมองมองออกนอกตัวเองสู่โลกภายนอก"

ถ้าเช่นนั้นเราแต่ละคนควรจะมาถึงจุดประสงค์ใด เพื่อค้นหาความจริงจากอีก- ด้านหนึ่งว่า "คุณผู้เรียนของศิลปะศาสตร์ต่าง ๆ นั้นดีอะไร และอยู่ที่ไหน ?" หากใครเริ่มค้นคว้าดังและมองเห็นได้ คงรู้ว่า แนวทางนี้สอดคล้องกับบุคคล- ผู้ซึ่งตั้งใจใฝ่เรียนรู้สู่ศิลปะศาสตร์แขนงใดก็ตาม ในที่สุดคงต้อง หวน กลับมา- พบบทข้อก่อนหน้าเป็นลัทธิธรรมที่ได้ที่ตัวเองว่า "ศิลปะศาสตร์ทุกสาขามีราก ร้าง- ได้อันหนึ่งเดียวคือกันหมด และทุกสาขาสามารถเรียนรู้กันได้ แม้เอา- เรือข้ามกว่าก้น"

โดยที่คิดชีวิตแต่ละคนทั้งต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ และเมื่อมา- ดังจุดนี้แล้วย่อมเห็นว่า ทุกสิ่งเท่าที่ผ่านพ้นมา ไม่ว่าจะเป็นความสูง- ฟ้าต่ำหรือร้าย ต่างก็อยู่คู่กันเท่าจริงของทุกสิ่งกัน ทั้งที่เคยกล่าวมา- ไว้แก่บรรพบุรุษและผู้ซึ่งไม่พ้นที่ควรพบกันในระหว่างช่วงเวลาอายุ ๗๒- มีว่า "ถ้าไม่มีวันนั้น ย่อมมาไม่ได้ถึงวันนี้"

ในเมื่อทุกชีวิตและทุกสิ่งซึ่งปรากฏบนพื้นพิภพล้วนสัมพันธ์กันด้วยชีวิตมนุษย์- แต่ละคน ต่างก็มีเหตุมีผลเหมือนกันมีธรรมจักรอยู่ในรากฐานชีวิตตัวเอง- ดังนั้น ถ้าใครไม่เอาดีอยู่ในสังภาวะดีมีตัว ย่อมมีธรรมจักรที่ สามารถ ประ- หนักไปได้ด้วยแล้ว อย่างชัดแจ้งว่า "เหตุและผลซึ่งอยู่ในรากฐานความรู้อัน- ของท่าน คือหัวใจสำคัญที่สุดของการเรียนรู้" ในเมื่อตัวของคน

เช่นเดียวกับกับทุกคนไม่ว่าใครจะขาดสิ่งใดอย่างไร แต่ละคนต่างก็ดื้อมี
 สักคนหนึ่ง ร้องอยู่บนพื้นบ้าน คำกล่าวที่ว่า "มีความหลากหลาย" ซึ่งมัก
 ได้รับความนิยมยกมาพูดสนทนาใช้จนถึงเสมอ ๆ แต่ก็มีแนวโน้มหนักไปทั้ง
 ไม้แคะ สักอ้อ โดยที่ลืมนึกถึงความสำคัญของคนอื่น การผูกคอก
 ตัวหนึ่งสิ่งสำคัญที่ขาดของสหพันธ์ทุกแห่งทั้งภาคใต้ภาค "จิตวิญญาณ
 ของมนุษยธรรม" ซึ่งภายในภาคที่ขาดความหมายที่แต่ละคนมีอยู่ การจะได้แก่
 "อุดมการณ์" อันถือเอาเป็นลัทธิธรรมกันหนอที่ปลายทางของชีวิตที่มุ่งพัฒนา
 ซึ่งฐานะความรู้สึกลึกซึ้งของชนไม่สู่ความมั่งคั่งร่ำรวยที่เห็นเพียงอ้อมรับได้
 อย่างเด่นชัด

และถ้าจะให้ข้อขาดความหมายของอุดมการณ์เพื่อช่วยกันสามารถ
 มองเห็นและเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คงขออุทิศมากล่าวคำว่า "หมอบถวิล
 มีความรักอันถือได้ว่า คือม่อภีตราของความรัสมิ์ที่ชอบซึ่งแต่ละคน
 ก็มีต่อเพื่อมนุษย"

จากพื้นฐาน ลัทธิธรรมดังกล่าว ท่องมีตาใจที่นี้ฉันใดถึงจะ
 ที่แฝงอยู่ในรากฐานของ แต่ละคน เนื่องจากผลกระทบซึ่งเกิดจากปัญหา
 ซึ่งแคะคือม่อภีตราของความเป็นลัทธิ ทั้งนี้คนส่วนหนึ่ง อีกทั้งยังมี
 ว่าขยายแคะดวงกว้างขวางออกไปเรื่อย ๆ แคะดวงใดในลัทธิที่
 มุ่งที่ปลายทางมุ่งข้ามไปเห็น ความสำคัญของการชีวิตและสิ่งของอัน
 ที่ไม่มีใช้คน ทั้งนี้ใช้หลักธรรมเป็นฐานสรุปความเห็นได้ว่า "ทุก
 หักคนส่วนนี้ในรูปขาดความจริงใจให้ตนเอง ถึงขาดความจริงใจ
 ต่อผู้อื่นด้วย"

ซึ่งซึ่งถือเอาเป็นหัวใจสำคัญอันควรม่อภีตราในรากฐานจิตวิญญาณแต่ละ
 คนที่ทุกพอจะมองเห็นได้ชัดเจนที่แท้ใจไม่ผิดที่ใดได้แก่ "ความมีสติ"
 ซึ่งสิ่งนี้ควรมีโอกาสเจริญงอกงามยิ่งขึ้น จากบทที่นี้มีที่ทุกขมลิ้มขม
 โดยดีเอาความรัก ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและเพื่อนมนุษย์เป็นหลัก
 ฐาน อย่างปราศจาก การถือพรรคพวก ดังเช่นในด้านการทำงาน
 เมื่อมองแม้ว่ามีพรรค แต่ก็ไม่ควรถือพวก และไม่ควรมองเห็นความสำคัญ
 ของพรรคอยู่เหนือความรัก ความรัสมิ์ที่ชอบ ซึ่งแต่ละคนพึงมี
 ต่อเพื่อนมนุษย์ อันถือเอาเป็นหลักหนัก

คือประการหนึ่ง มุคคณผู้ดูแลการปกครองรับหน้าที่ว่า มี
 อุดมการณ์จริง เนื่องจากแสวงหาอย่างมีธรรมวิธีมาโดยตลอด
 ให้คนทั้งนลายเชื่อมันได้ได้อย่างชัดเจน ย่อมมองเห็นความสำคัญ
 ของแม้เห็นอันเป็นสิ่งเกิดและดำรงชีวิตของเขา อีกทั้งนำหลัก
 ธรรมมาใช้ในการทำงานทั้งนี้ และสิ่งมีชีวิต รวมถึงสรรพสิ่งอื่น ๆ ซึ่ง

ปรากฏอยู่ในความหมายอย่างครบถ้วน โดยแทบไม่จำเป็นต้องเขียนยก
มาเล่าว่าถึงความสำคัญ ของมันที่แท้จริงไว้ด้วยแล้ว

ดังนั้นเมื่อเรา "วิเคราะห์" มากแล้วเห็นความสำคัญ ของภาค
จิตวิญญาณ"ซึ่งมีอสมการปรากฏเป็นลัทธิธรรมอยู่ในรากฐาน ของมันที่ไป
อยู่ในสภาพที่มุ่งถึงทางที่ปลายทางของเพื่อมนุษยและตนเอง
เช่นเดียวกันกับการเข้าไปเกี่ยวข้องกับลัทธิศาสนาอื่น ๆ ทั้งนี้และทั้งนั้น
เนื้อหาของ ซึ่งถือครองภาคความเมตตาของตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้งถึงระดับ
หนึ่ง

"การเกษตรในด้านจิตวิญญาณ" น่าจะถือว่าเป็น "กรรม" ลึกซึ้งหนึ่งซึ่งอยู่
ในภาพรวมของพฤติกรรมจากมนุษย์ ดังเช่นคำกล่าวที่มักพูดกันอยู่
กันว่า "เกษตรกรรม" และเกษตรกรรมในด้านที่งานแผ่นดินซึ่งมุ่งสู่
ประโยชน์ทางรูปธรรม เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว ความเข้าใจและความรู้ของ
มนุษย์โดยมุ่งออกนอกตัวของตัวเอง น่าจะถือว่าเป็น ลัทธิธรรมหนึ่ง ซึ่งเห็น
ที่คำกล่าวกันเป็นภาคการตีความว่า "เกษตรลัทธิธรรม"

อย่างไรก็ตาม สิ่งควรระวังสำคัญในรากฐานเพื่อสร้างเสริมความ
มั่นคงให้แก่จิตวิญญาณได้ดังระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะในภาคใดก็ตามเมื่อ
แบ่งตัวหรือแยกตัวจากตัวไม่เรื้อรังแล้ว ย่อมไม่มองข้ามความสำคัญ
ตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ด้านศิลปะ อันได้แก่จิตวิญญาณ
เป็นหลักฐานความสำคัญ โดยที่มีเนื้อหาและผลเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและ
กันระหว่างสองด้านเป็นสิ่งสำคัญที่คู่กัน

กับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงภาพรวมไว้แล้ว ทั้งกระบวนการโดย
มี ตัวเอง ~ เพื่อมนุษย ~ ผู้คน ~ และสรรพชีวิตรวมถึงสิ่งทั้ง
มวลด้วยมวล ซึ่งถือระบบการเปลี่ยนแปลงร่วมกันและมีเหตุมีผล
สัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกัน เราแต่ละคนแต่ละเข้าได้ติดใจไปทั่วสัก
ระดับหนึ่งว่า "กระบวนการเกษตรซึ่งถือรากฐานธรรมชาติดู้อยู่กับท้องดิน
คือพื้นฐานความอยู่รอดของสังคม และไม่รอดที่ความเข้าใจในจิตใจ
ความอยู่รอดเป็นคุณค่าด้านหนึ่งกับการเอาตัวรอด

จึงน่าจะสรุปได้เป็นอย่างดีว่า "การเกษตรถือเป็นวัฒนธรรมทาง
จิต" และความมั่นคงยั่งยืนของการเกษตรกรรมน่าจะสะท้อนให้เห็นถึง
ความวิเศษที่ต่อภาวธรรมชาติ ซึ่งมุ่งบอกถึงความสำคัญทั้งในด้านอนุ
รักษ์ศิลปะวัฒนธรรมและการพัฒนาเพื่อมนุษยและสังคมโดยมีธรรมชาติดู
เห็นสิ่งมีประกันความมั่นคงอย่างสำคัญด้วย

ดังนั้น เราสามารถมองเห็นภาพรวมและเข้าใจภาคเกษตรได้ลึก-

จึงถึงรากฐานข้อมเห็นเองว่า "การเกษตรที่ใช้หลักความอย่างมีกรอบ
ต้นเหตุตัวเองไว้แค่หมายถึงเกษตร ๓๖๓๓ ซึ่งเห็นเพียง ล้อมปลาย
รูปโครงสร้าง และควรถือว่าความสำเร็จในการพัฒนาภาคเกษตร
เห็นระดับที่องดีเห็น ดีคือมีพื้นที่เกษตรรับความสำเร็จในการพัฒนา
ภาคอุตสาหกรรมด้านถึงภาคบริการ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่พอต้อง
มีพื้นที่เกษตรด้านถึงดีอย่างเห็นพระบพ"

ดังนั้น เมื่อทำเอาการเกษตรมาช่วยความสำคัญ เพียงแค่ที่ว่าคือ
เอาข้อข้อมสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่ทันสมัย และมองนอกความ
จริงถึงทางสู่ลุ่มมีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเห็นถึง "ความเป็นไทยแท้
ตนเองโดยแท้"

ยิ่งมีลุ่มกันมาถึงมีลุ่มกันอย่างภาคความรับผิดชอบ โดยที่
การดำเนินการเริ่มต้นเงินทองและคือต้นทุนมากแล้วที่มองถึงระดับความ
สนใจให้ทำตามกันอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่มูลฐานสิ่งนั้นเลี้ยง
สิ่งนี้ และค่อยๆไปตั้งเงินดี มันก็รู้มระดับที่เห็นเห็นว่า เสริมหรือ
ทอในโพธิ์ในลุ่ม ข้อมสะท้อนภาพลัทธิธรรมให้เข้าใจถึงต้นเหตุ
ยิ่งเห็น

ซึ่งทุกด้านนี้คือพบกระแสแห่งร่วมทำลุ่มคนในภาคเกษตร
ระดับพื้นที่ฐานซึ่งมีรากฐานอ่อนแอมากอยู่ แล้วอย่างกว้างขวาง และ
ทั้งความรุนแรงยิ่งเห็นเห็นลำดับจากทุกทิศทาง ยิ่งด้านสื่อข้อมูล
ข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงมีวิถีชีวิต จากการพัฒนาตัวบุคคล
อย่างรวดเร็วจึงด้วย

ในอดีตที่ผ่านมา การมองการเติบโตมาได้ดีแต่ก็ไปอยู่ภายใต้
อิทธิพลจากคนเปลี่ยนแปงลุ่มต้นฐานรูปตัวดู ทั้งในมิติสภาพซึ่งอาจกล่าว
"ดินมองไม่ถึง ลัทธิธรรมของชีวิตคน" และเข้าใจว่า "วิถีเกษตรคือ ๓๖๓๓
ที่อยู่บนพื้นที่ฐานที่ดี" และมองเห็นภาพวิถีเกษตรกับชีวิตปศุสัตว์
ซึ่งควรสร้างฐานมีหนึ่งเดียวกัน จำต้องเปลี่ยนสภาพมาอยู่ ในคัมภ
ณะที่ใครที่คิดมันคือลุ่มกันทั้งคู่ แต่แท้จริงแล้ว ทั้งสองสาขาต่างก็
มีทั้งสองด้าน และคนที่สร้างวิถีชีวิตอยู่ ในสภาพอย่างนี้ ข้อมเห็น
อยู่กับธรรมชาติของคน

ซึ่งหากสามารถมองได้ถึงความจริงของคน โดยที่ สามารถ
หยั่งรากฐานคงดีที่ถึงถึงชีวิตวิถีลุ่ม ข้อมเห็นใจไม่ยากว่า เมื่อ
เกิดสภาพตั้งกล่าวถึง แม้จากสาขาอื่น ข้อมมองเห็นว่าในสาขา
อื่นๆ ก็ปรากฏภาพเช่นเดียวกันด้วย เรจึงพบว่าบุคคลผู้ว่า
การนี้คือหล่มจากบรรพบุรุษการดีการดีมาในแต่ละสาขา ลุ่มที่เห็น

นักได้รับอีกอีกครึ่งหนึ่งลงในระบบการปกครอง ทำให้เป็นคนที่มีสติ
บรรเทาพอด ซึ่งเปรียบเสมือนคนที่มีสติอันล้นออกมาพร้อมกับ
ปรัชญาอันตรรกะอันละเอียดอย่างลึกได้ยาก หากแต่บุคคลธรรมดา
ต่อดังกล่าวคือเป็นมนุษย์ที่นิยม

หนึ่ง หากเมื่อตัดพรรคพวกที่เห็นด้วยแล้วหันเหไปมาจาก จากงาน
กิจของแต่ละคนถูกทำลาย ทำให้ไม่อาจพึ่งตนเองได้ ดังที่เรากล่าว
ถึง "ระบอบประชาธิปไตย" ซึ่งสิ่งดังกล่าวที่เห็นผลย่อมหมายความว่า คุณ
สมบัติที่ความมีมนุษยธรรมที่หายไปดื้อ

ยิ่งบุคคลที่จัดการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ ดูจะทราบดีส่วนใน
มี "นักให้มึน" ซึ่งสติปัญญาอันดีเยี่ยมจนกระทั่งเป็นงาน ดังที่กล่าว
กันว่า "เมื่อสิ้นคนให้ไม่เหลือร่องรอย" ทำให้ไม่อาจพึ่งประโยชน์ต่อ
สังคมในตำแหน่งที่บุคคลธรรมดาอย่างแท้จริง แม้จะจริง แต่ถูก
อิทธิพลที่เห็นชัดต้องเดินเข้าไปเป็นทาสรับใช้ระบบผลประโยชน์
ชนต่างกันอย่างเห็นประจักษ์ และสร้างโอกาสให้ตนเองกับพรรค
พวกชนชั้นของทางนี้ เพื่ออันดี การเดินไปข้างหน้าแล้วด้วย

หนึ่ง ในเมื่อทุกสิ่งมีตามจริงซึ่งบุคคลผู้มองเห็นเหตุผลย่อมสามารถเห็น
ได้จากทั้งสองด้านนี้ เมื่อด้านหนึ่งไม่อาจพึ่งประโยชน์ถึงแม้จะหาอย่างแท้
จริง ย่อมมีกระแสจากอีกด้านหนึ่งซึ่งล้นเข้ามาแทนที่ ดังนั้นทุกวันนี้ภาพ
ซึ่งปรากฏจากการพูดการไปหลัง สรรพคุณในด้านวิทยาศาสตร์ยิ่งจากแนว
การคิดที่ผิดที่ สอนให้ลู่มักทำให้ลู่ออกเสีย "ไม่พบคนอันดี"

หากบุคคลดังกล่าวมาที่เฉพาะหนึ่งแล้วแต่ไม่ทันที่พบว่าเป็นการกระทำ
เพื่อประโยชน์ของคนของสังคมซึ่ง "คนดี" ในผลงานที่ตนและพรรคพวกมีสอน
ก็บวกรวมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้รับกรรมอันมาจากสังคมในโอกาสซึ่งมีกัน
ดังนั้นไม่หือขาดการกระทำนี้ เมื่อจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุทุก
วันนี้ สังคมที่กระทำนี้คนทั่วไปพึ่งตนเองได้แต่เพียงขึ้นเป็นแล้วด้วย จึง
เป็นโทษและผิด รอดพ้นอยู่ในระดับล่าง

หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า ความอยากของมนุษย์มีเหตุและผลที่ใน
แนวคิดแล้วที่ทางที่มุ่งดี ยามที่หาหรือควรก้าวไปอย่างสอดคล้องกันกับ
ตามจริยธรรมซึ่งมีอยู่จริง จึงมีผลทำลายความมั่นคงในทรัพย์สิน
คุณภาพชีวิตและความมีมนุษยธรรมของชนและผู้อื่น ซึ่งยิ่งยิ่งขึ้นเป็น
แล้วด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น สังคมอยู่แล้วย่อมไม่รู้อะไรในเมื่อทุกวันนี้
หันตามสภาพที่เป็นจริง ทั้งนี้จากอิทธิพลด้านวัตถุ มีเหตุและผล

กำหนดให้กรแสดงออกของหลายคนทั้งในด้านแนวคิดและกรปฏิบัติ
 มีใจสำคัญอยู่ภายในสภาพมุ่งที่ปลายเหตุ อีกทั้งยังห่อเหี่ยวต่าง ๆ
 แม้กระทั่งในด้านสาขาวิชากร ซึ่งอาจจะถูกกำหนดโดยกรเปลี่ยนแปลง
 รูปแบบอย่างอิสระ สภาพแวดล้อม คนที่ในใจอาจมีแนวโน้มของมีส
 ษาและใจสำคัญเสียทุกสิ่งในขณะที่ยังเห็นกรแก้ไข นอกจาก
 หันกลับด้านซึ่งมีหน้าที่ต้องดูแลใจตัวเองไป อย่างเห็นใจ
 ใจตัวเองให้เห็นใจตัว

แต่ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดตามกรแสดงออกให้เห็นใจตัวเอง
 ว่า คุณสมบัตินี้ ซึ่งควรจัดเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของแต่ละคนและเข้า
 ไปสัมพันธ์กันอยู่ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ อย่างสำคัญที่จะได้แก่ "ความ
 ซื่อสัตย์และจริงจังใจต่อตนเอง" ซึ่งกำหนดขึ้นแต่ละคนนั้น คงอยู่
 กับเหตุและผล อีกทั้งมีโลกทัศน์สามัคคีธรรมถึงความรู้สึกจริงใจแล้ว
 ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนมนุษย์ รวมถึงการปฏิบัติที่ใดเป็นหน้าที่
 ที่ ไม่ว่าจะทำอะไรในโลกนี้ก็ตามถึงระดับไหน ย่อมมีที่กันทุกคน
 เห็นภาพการปฏิบัติต่อผู้อื่น ดังเช่นที่กล่าวกันว่า "มีความเสมอ
 ภาเสมอปลาย" หรือที่สั้น ๆ ก่อนมักพูดว่า "เห็นใจเห็นใจเห็น"
 เมื่อนั้นธรรมชาต

แต่จากสภาพที่เห็นจริงในใจฉัน สิ่งซึ่งหลายคนแสดงออกกลับ
 สะท้อนให้เห็นถึงกระแสที่ขัดแย้งกันกับเหตุและผล ซึ่งได้กล่าวไว้แล้ว
 แม้มองส่วนหลายคนจากทางทัศนคติที่ผิด ๆ ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีชีวิต
 สัมพันธ์อยู่กับพี่น้อง คำนึงถึงเรื่องที่มีโลกทัศน์ที่บิดเบี้ยวกลับแล้ว
 ดิถีมุ่งสู่ด้านลบและสร้างระบอบที่ขาดความจริงใจอันพึงมีต่อคนระดับ
 ด่างและเขลาชน ทำให้เกิดช่องว่างกว้างขวางยิ่ง ๆ กับอีกด้านหนึ่งก็มี
 การไร้เงินและสามีสื่อหาได้เป็นพรรคพวก เพื่อน้อง สหองประโยชน์
 แก่ตนในอหาคต ดังจะพบได้รายแล้วรายเล่า

ทั้งนี้และทั้งนี้จากใจที่เห็นถาวร หากหาคำอธิบายต่อพบว่ามันเพราะ
 ปรากฏแก่แต่ละคนแล้วละก็ สำนึกอันควรตระหนักถึงคุณค่าของพี่น้อง
 ดินซึ่งเป็นที่มาของชีวิตตน ให้มีโลกทัศน์ที่ดีมาและสิ่งที่ดี ๆ ใด ๆ
 คนทั้งชั่วคือคนไหน ตั้งเช่นที่มักพูดว่า สั้น ๆ แต่มีความหมายอย่าง
 ลึกซึ้งว่า "คนขาดความรับผิดชอบ" ซึ่งหมายถึงดิถีสัมพันธ์ในกรทำ
 หน้าที่ความรับผิดชอบ และสิ่งเดียวกันนี้เองคือแก่นแท้ของ "ความ
 มีอหึม" ซึ่งมักห่อมาสอนกันต่อบรรดาคนเสมอ ๆ

ถ้าหากคิดจะไปทบทวนเพื่อค้นหาเงื่อนไขซึ่งอยู่ในกระบวนการ
 กิจการที่กษัตริย์ไทย แท้ที่จริงแล้วมีโลกทัศน์สัมพันธ์กับความจริงมา
 แล้วแต่อดีต ระหว่างช่วงซึ่งเร่ร่อนอยู่ในไร่ร้างเร่ร่อนตามเกษตรศาสตร์

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ~ ๒๔๙๕ มีลัทธิ "เกษตรอินทรีย์" ซึ่งเห็นสภาพปัญหาที่ใน
ไร่ที่ล้าสมัย สัมพันธ์กับพืชดินและต้นไม้ โดยทุกคนต้องหันตัวแต่
ที่เริ่มมีแสงเงา ๆ เพื่อลงมือปฏิบัติ

แต่สภาพพร้อมและทำในชื่อว่า ห่อ: ลักขณเล็ก ซึ่งกว่านั้น เห็นขอ:
ไว้แต่ "โครงการ: มีกรทำงานร่วมกับใน: ดัมพ์หิน" ซึ่งนับได้ว่าคือ
การปฏิวัติการศึกษาลักษณะในกับชีวิตอย่างลึกซึ้ง โดยที่อย่างนั้น
ก็ค่อยๆ เริ่มเข้าใจ ความหมาย ซึ่งกล่าวถึง "ตามนลาคนลาบของมนุษย์
ที่อยู่ร่วมกัน ลักขณยิ่งยง"

ชีวิตซึ่งอยู่ท่ามกลางบรรดาการศึกษานานสมัยนั้น ยังไม่
มีไฟฟ้า ไม่มีโทรศัพท์ และข่าวการสื่อสารทางวิทยุหรือโทรทัศน์
มาก แม้ที่พักอาศัยและอาคารเรียนบางหลังยังคงมีสภาพเดิม
หนึ่งซึ่งหาได้ยากยิ่งในท้องถิ่น ซึ่งอยู่ห่างไกลจากเมืองใหญ่
แต่ชีวิตที่เรียบง่าย สำนึกชีวิตการเรียนที่แท้เป็นช่วงฤดูที่หา
กันต่อจากโลกา สัมผัสกับธรรมชาติทั้งวัน หากเป็นช่วงฤดูที่เก็บเกี่ยว
ลงเก็บข้าว แต่ยังมีต้นกล้วย ส้มกลางคืนซึ่งต้องเอาไปหุงข้าว ท่าม
กลางความสนุกสนาน เสรีด้วยใจโดยแบกข้าวเข้าบ้านในวัน: ว่างสบาย

ที่ใครจะกล่าวอ้างว่า สมัยนั้นยังไม่มีความสะดวกเช่นปัจจุบัน คง
ต้องรออีกแฉะว่าไม่มีความจริง แต่เมื่อพระเจ้าอยู่ในยุคที่ไปเลือกที่ใน
สภาพเช่นนั้น โดย มีแนวคิดที่: ในผู้ประสงค์: ศึกษารับทราบเนื้อ
นละอม ทางความดี ความดี ความดี ซึ่งในลักษณะดี และพืชดิน ที่ ๒๓

แม้ว่าขณะนั้นนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ศึกษาที่นั้น ห่อ: ร้องเพลง
ออกมาว่า "ดูเป็นห่อ: ไม่ยอมเป็นขี้เถ้าแม่ไก่ไข่!" แต่ก็ใช้ว่า: รู้สึกเช่น
นั้นทั้งหมด แม้อาจมีคนหนึ่งซึ่งเรียน ๆ แต่ที่ลัทธิคือ: ไรต์ไม่แน่ว
สักหลาย ๆ คน เพื่อรอดังนั้น: ห่อ: สัตว์ออกเมื่อถึงช่วง: ซึ่งมองเห็น
โดยสิ้นเชิง: สม แต่โดยกฎธรรมชาติดังที่นี้ใช้ว่า คงไม่สิ้นเปลือง
จนเกินไปนั้น

ขณะนั้นการปลูกข้าวยังคงมีสภาพเป็นเกษตรกรรมขั้นพื้นฐาน
อย่างเด่นชัดมาก นอกจากนั้นแล้ว ยังมีครูบางคนทำเอาคนล้าหลัง
ว่า "การเกษตรคือมือของชาวภาคใต้ที่ยากจน" ภาพูดที่นี้มัก
เรียนทั้งเป็นครั้งคราว ซึ่งความหมายของ "การเกษตร" หมายถึง
การพรหมดิน โดยที่ผู้เหตุผลข้อนี้ใคร่: สว่างของดินอย่างรวม
สามารถคุมความชุ่มชื้นได้ดีขึ้น กับอีกเหตุผลหนึ่ง คือในอาหาร
แร่ธาตุซึ่งมีอยู่ในเมล็ดดินแล้ว สามารถละลายได้ และพร้อมที่พืชจะ
นำมาใช้เห็นตามที่ได้โดยไม่ต้องใช้เงินมาซื้อปุ๋ยของนายนอก ภา-

นั้นยัง คงเป็นต้นที่สภาพไปรุ่งและรุ่งเรือง ภายใต้นี้รากต้นไม้ได้รับ
ความชื้นที่ทั้งสามารถปล่อยสิ่งซึ่งปล่อยละคายคายทางรากเพื่อต้นออก
มาใหม่ในใบต้นด้วย

ในยุคนั้น ที่ใครคิดปลูกข้าวโดยมีความคิดที่จะใช้ปุ๋ยเคมี
มักมีเสียงที่ตึง หรือไม้ก็ถูกเขาเขี่ยว่าคิดแบบคนประหลาดมาก
แต่เมื่อต้นในพื้นหมักก็ยังมีบ่อในนี้รู้สึกว่ามีคนร่วมหัวด้วย
อาหารธรรมชาติ ส่วนนี้ที่พอสมควร ดังนั้นการคิดหัวปุ๋ยเคมี
มาก็ได้สิ่ง... ของความรู้สึกเดิมซึ่งสอดคล้องกันกับเหตุผล
พอสมควรอยู่แล้ว

อย่างวิโรจน์ในครั้งนั้นได้มีโอกาสที่กลับมาจากต่างประเทศ หน้าตา
ก็ดูดีเหมือนเดิมและไปมาสอน ซึ่งเห็นการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ออกมาจนเห็น
ส่วนๆ แต่ก็บอกยากได้ว่า "การใช้ปุ๋ยเคมีมีข้อเสียที่ควรระวังคือ สิ่ง
ผลทำลายคุณภาพของเนื้อดิน" อย่างวิโรจน์ในครั้งนั้นตรงข้าม
เมื่อมีการชี้แจงข้อดีข้อเสียให้ดูกันชัดๆ และคงมีปัญหาคือ เสริม
ต่อการที่ผู้สนใจความจริง ทั้งในรูปของเหตุและผลอย่างชัดเจนว่า เสียง
เตือนดังกล่าวนั้นหรือผู้เขียน ข้อดีข้อเสียของปุ๋ยเคมีนั้นก็ได้ดัง
ความสำคัญอย่างลึกซึ้ง

ในที่สุดระบบการใช้ปุ๋ยเคมีก็ประสบผลสำเร็จจนมาถึงขั้นที่
ในดินซึ่งใช้ปุ๋ยก็ถูกกำจัดต้องเสียคุณภาพลงไปอย่างไม่มีทางแก้ไข
ได้ แม้จะอ้างว่ายังมีที่หยุดยั้ง ผลผลิตของต้องตกต่ำ ทั้งนี้ได้รับ
ความเสียหายอย่างกว้างขวาง จึงทำให้ชาวเกษตรอยู่ภายใต้ภาวะอัน
ย่ำแย่

หลังจากหลายปีที่ต้องหาเงินไปชำระหนี้ที่เพิ่มไปนับเดือนนี้ซึ่ง
มีงานอยู่ก็บ่นต่างต่าง ดูเห็นมากก็ความเหนื่อยที่หนักหน่วงของทางราชการ
ที่จัดไว้แต่ทำให้มีภาระที่ระงับซึ่งในกรณีนี้คือเกษตรกรชาวเกษตรไว้
แต่กลับต้องตกเป็นหนี้ของรัฐบาลมีเงินให้ชนต่างต่างอย่างยากที่จะ
หลีกเลี่ยงพ้น

ดังนั้น ที่สามารถมองเห็นระบบราชการที่ผิดพลาด การจัดการ
และ การที่ขาดภาคเกษตรได้คิดซึ่ง ปล่อยให้ปล่อยปละให้ขาดคนกว่า การ
เห็นความสำคัญทางผลิตผลเกษตรส่วนต่างประเทศไทยในนี้ด้วยนั้น ก็คือ การ
ที่เอาเงินไปใช้ซื้อที่ดินในบริเวณที่ไม่มีทางชนต่างต่าง หรือเอาเงินไป
ค่า คือการขายข้าวเปลือกแล้วหันไปและขายคุณที่ซื้อที่ดินตัวเอง และคงไม่ต้อง
พูดว่าผิดกฎหมายหรือไม้ผิด เพราะภาพที่เห็นมันลึกซึ้งกว่าประเทศไทย จึง
คงไม่แปลกใจอะไรที่จะกล่าวสรุปว่า "ยิ่งทางผลิตผลได้มาก เกษตรกร

กัณฑ์ให้หนังสือสหพจนกิจของกรมมหาดไทย

ทั้งนี้และทั้งนี้ขอขอบคุณด้วย มีสาเหตุที่เรียนมาทั้งนี้ขอขอบคุณด้วย
รวม ๆ ก็คือ ระบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาภาคเกษตรกรรมที่ทันสมัยมา
แล้ว ซึ่งผลที่ได้อาจจะมีผลในธรรมดาก็ได้ และโครงการสร้างความคิดคนอย่าง
ลึกซึ้ง ซึ่งให้หนังสือนี้คงต้องมองไปถึงรากฐานที่มีมาแต่อย่างชัดแจ้ง และ
คงไม่ได้หมายความว่าแต่เพียงระบบที่มีอยู่แล้วเท่านั้น แต่ที่
หมายถึง ระบบที่มีอยู่แล้วของมนุษย์ ที่ควรจะมีรากฐานผูกพันอยู่กับทุกสิ่ง
ในที่สุดดีไหม ดังนั้นจึงไม่กล้าที่จะสรุปเลยว่าแต่ที่ได้อาจจะดีหรือไม่ดี
จึงหวังตนเองได้ยาก คนที่ในที่สุดหวังไว้หากมาทำงานในวิธองาม

หนึ่ง ส่วนที่ขังเหล็กอยู่ก็มักแสดงออกด้วยการเรียกร้องหาตลาด
จากภาครัฐบาลเพื่อขายที่ผลิต ยิ่งมีเงินเขาจนคนจนแล้วซึ่งควรจะ
รับสหอาชีพจากบรรพบุรุษ และพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีก
ซึ่งก็ดีที่คิดไม่ถึงความมีพลังคนอื่นทุกรูปแบบที่คิดมองเห็นช่องทาง
กระทั้งไปเป็นให้เสียเอง และตกเป็นผู้อาวุโสกรรม

นอกนั้นก็มักกับที่วิชาเกษตรที่ปลูก ซึ่งได้กล่าวไว้ในเรื่องแรก ๆ แล้ว
อีกเรื่องหนึ่ง แม้จะนั้นจะยังมีกรณีในความสำคัญ แต่ที่พิจารณาใน
ที่จะพบว่า คงไม่ดังรากฐานจริง หากเข้าใจได้ว่าชีวิตแต่ละคน ควรเรียน
รู้อีกกันและกันจากกรณีที่มีอยู่ร่วมกันเป็นธรรมดาแล้ว อีกทั้งควรเห็น
ทิศทางของเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า

แต่จะมีระบบการเรียนการสอนนั้น แม้ว่าทุกขณะก็ต้องคงมีข้อดีที่
ักต้องตัวเอง แต่ก็มีลักษณะที่คล้ายกันนั้น และทำอยู่เพียงในรั้ว
ของสหภาพศึกษา ยิ่งมีแผนการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตคนออกไป
รับใช้สังคมด้วย การที่คนคนนั้นในลักษณะที่กล่าว ก็มอง
ที่ผลซึ่งจะปรากฏในอนาคตก็น่าจะเห็นว่ามุ่งที่สหภาพสู่สันติธรรม
กันกับมีแผนภาพ

ผู้ให้หนังสือนี้คิดว่า มีกรรมอันหนึ่งแต่ละคนก็แปลงไปถูกด้วยชีวิต
ต่าง ๆ โดยที่สหภาพศึกษามันมีผลต่อดังนี้ใน บางครั้งอาจมีครูสั่ง
ให้ร่วมกันควมดีทางที่หนึ่งอย่างรวม ๆ เพื่อใช้เป็นการปฏิบัติ
แต่ก็เห็นการร่วมมือกันทางอื่นนั้นก็มีเรียน และมีความเห็นผู้สั่งให้ทำ
ภายใต้การศึกษาดูแลและความคิด ซึ่งวิธีนี้มีโทษที่เห็นก็มีเรียน
100

กันซึ่งสิ่งหนึ่งซึ่งมีสหภาพที่ยังอยู่ในความทรงจำ และที่คิดคือ
ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ในเรื่องนั้นเราเคยพบไว้ที่ใด ๆ ไปด้วย

จากหนังสือรวมเรื่องสั้น "และเก็บข้าว" ที่เรียกกันว่า "การลงมือ" ซึ่ง
ผมเห็นได้ทั่วไปจนทึ่งในครั้งนั้นแล้ว ผมเห็นด้วยกับคุณธรรม ที่คุณเรียบเรียง
โดยพิจารณาถึง "เกมการชีวิต" ในเรื่องนั้น ซึ่งการที่นักเขียนได้ลงมือไปสัมผัส
กับบรรยากาศที่ต่างแล้ว น่าจะได้รู้สิ่งที่มีคุณค่าอย่างลึกซึ้ง

แต่ในหนังสือภาพ การเรียบเรียงของนักเขียนเกมการชีวิต แม้ในช่วงที่เห็น
มีรากฐานว่ามาจากงานจริง ในที่ซึ่งเขาพูดถึงแล้วก็ตาม ไปตามคุณแล้ว
ได้ทั้ง สิ่งซึ่งมีความลึกซึ้ง และมีความถูกต้องกับชีวิต ก็ถูกผลจากด้าน
บนทำลงไปจนหมดสิ้น และเมื่อกลับมาเห็นด้านนอกไม่ได้ ยิ่งเห็น
เป็นลำดับ ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากมีเอาอิทธิพลจากประสบการณ์ชีวิต
ด้านนี้เข้ามาครอบงำความคิด และเพิ่มพูนหนักยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น
พบว่าในช่วงถัดมา ซึ่งกล่าวถึง ความสำคัญของ "การเกมการสัมผัส
ใหม่" จะพบภาพที่ระบือ และมีการกล่าวถึงสิ่งซึ่งพบใหม่เมื่อครั้ง
ที่หนังสือเล่มนี้เขียน

ซึ่งจริง ๆ แล้ว ทั้งที่ในหนังสือถึง สภา: ที่ ราชสมาคมแห่งประเทศไทย
ที่ ๑๐ หรืออีกกล่าวคือ คือสภาพของการสัมผัสกับงานด้านคุณธรรม
อันมีเหตุผลสืบเนื่องมาจาก ทฤษฎีที่ลึกซึ้งยิ่งเห็น อย่างเห็น
ได้ชัด

หากจะกล่าวถึง การจัดการศึกษาในช่วงที่มี การหันมาพัฒนาคุณธรรม
กรรม สิ่งที่จะต้องพิจารณาซึ่งควรพิจารณาอยู่ด้วยกันทั้งสองด้าน ก็คงไม่หวั
งใจผิด ยิ่งในสมัยก่อนเรามักพบว่า ขบวนการจากคนในกลุ่มที่เคลื่อนไหวไม่ได้
ผ่านการจัดการศึกษาโดยตรง ซึ่งนั่นหมายถึงความสนใจเข้าร่วม
กระบวนการพัฒนาคุณธรรม เริ่มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ยังผ่าน
การจัดการศึกษา สาขาอื่นมาโดยตรง นั่นเป็นเหตุที่กลับเข้าใจว่า คือ
"วิชานอกหา" จึงไม่พบผลตามที่ความเข้าใจ

แต่ผู้เขียนกลับเห็นว่าโดยหลักการ "แต่และผลของสิ่งต่าง ๆ อยู่
ที่รากฐานมนุษย์" แต่การจัดการศึกษาซึ่งเห็นเกมการ ชาติเห็นความสำคัญ
ในการเรียนรู้โดยมองเป็นภาพที่ สังคมของชีวิตมนุษย์ไม่ แต่กลับไป
เห็นความสำคัญที่เทคโนโลยี และใช้สิ่งนี้มาเป็นฐาน ทั้งนี้ชีวิตคนต้อง
ตกเป็นทาสอิทธิพล ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้สิ่งนี้ในตัวของผู้ที่ซึ่งผ่านมาแล้ว
ทศวรรษรู้ความเข้าใจความจริงของคน โดยที่สิ่งนี้จะมี: ความสำเร็จ
สำเร็จ ดำเนินชีวิตเกิดจากความรู้ ความเข้าใจตนเองเป็นหลัก
ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ความสำเร็จไม่ได้ เกิดจากอิทธิพลที่มีรากฐานจากชีวิต
จิตวิญญาณอย่างแท้จริง

ผู้เขียนไม่ได้หมายความว่า เทคโนโลยีไม่มีประโยชน์ แต่ผู้ซึ่ง

ยั้งแต่ติดต่อกันมาหลายปีแล้วแต่ก็ยังไม่ไปไหนเลยเหมือนกัน เหมือนติดอยู่กับ
กับความคิดที่นึกถึงสิ่งนั้น ๆ นึกถึงคน ๆ หนึ่ง นึกถึงสถานที่ ๆ หนึ่ง นึกถึง
กิจกรรม ๆ หนึ่ง นึกถึงสิ่งของ ๆ หนึ่ง นึกถึงคน ๆ หนึ่ง นึกถึงสัตว์
หรือสิ่งของ ๆ หนึ่ง นึกถึงสถานที่ ๆ หนึ่ง นึกถึงคน ๆ หนึ่ง นึกถึง
สัตว์หรือสิ่งของ ๆ หนึ่ง นึกถึงคน ๆ หนึ่ง นึกถึงสัตว์หรือ
สิ่งของ ๆ หนึ่ง นึกถึงคน ๆ หนึ่ง นึกถึงสัตว์หรือสิ่งของ ๆ หนึ่ง

และคงไม่หมายความว่า สิ่งที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
สิ่งนั้นสิ่งหนึ่งนั้นหรือความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย

เมื่อพิจารณาถึง สภาวะการของการจัดการศึกษาเกษตรที่ผ่าน
มาแล้วทำให้รู้สึกได้ว่า เหมือนติดอยู่กับความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้น
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย

การจัดการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่เรามีอยู่นั้นมันเป็นเรื่องที่
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย
ที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้ายที่คิดอยู่ในใจนั้นเป็นความคิดที่ชั่วร้าย

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้อาจทำให้หลายคนรู้สึกว่า มีสภาพหนึ่ง
ซึ่งมีตาที่เปิดขึ้นเห็นถึงความมืดมนของการจัดการศึกษาเกษตรไทย และอาจ
เคยได้ยินถึงกับคิดว่า ผู้เขียนดูเหมือนจะคิดที่เกินไปจนเกินไปแล้ว
แต่ก็เชื่อว่ามันเป็นเรื่องที่จำเป็นที่จะต้องพูดออกมาเพื่อความ
เจริญหรือเพื่อส่วนรวมบางอย่างบางอย่างบางอย่างบางอย่างบางอย่าง
และมันมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน
กันนั่นเอง

อย่างไรก็ตามการที่คิดอย่างนี้ย่อมก็มีเรื่องของเขาแต่ละคน ส่วนอันหนึ่ง
หรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่งหรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่ง
หรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่งหรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่ง
หรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่งหรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่ง
หรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่งหรือสองอย่างก็ตามแล้ว ส่วนอันหนึ่ง

- จากกรณีศึกษาชิ้นนี้ หากความหวังให้ดังที่สุด เพื่อหวังพัฒนาภาพลักษณ์
เองในนัยยะธุรกิจยิ่งยั้ง

ในเมื่อคุณกำหนดอนาคตก็ยิ่งแล้ว ใจว่า คนที่ปลูกต้นไม้เก่ง, ปลูก
พันธุ์ต้นไม้เก่ง และเลี้ยงสัตว์เก่ง รวมถึงผู้สนับสนุนผู้ใดที่ผลผลิตเยี่ยม คือ
บุคคลผู้ควรได้รับรางวัลชื่อว่า "เป็นผู้รู้จริง" และบทกวีที่ขี้บ้อมี
ผู้เข้าใจว่า "คนที่กับคนเก่งเป็นคนละเรื่อง" โลกทั้งดลกยกย่องที่ติดตาม
รู้เรื่องพืชและสัตว์ แม้เรื่องอื่น ฟูบ และ หัก กับความรู้อื่นๆ สักธรรมดาของ
ชีวิตคน ยังมุ่งไปคนละทิศทาง เราคงวิเคราะห์ได้ชัดเจนว่า การ
พัฒนาการเกษตรของไทย ยังคงต้องพบกับภาวะสูญสูญสิ้นหนัก
มากยิ่งยั้งไม่ได้อะไรอย่างแน่หนอนที่สุด

หรือว่า สังคมไทย กำลังไม่ตามทิศทางที่เป็นสังคม
คนมีเรื่องที่ทำต่อกรณีไปคิด เพื่ออนาคตในการเรียนรู้
ฝึกซึ่งยิ่งยั้งของแต่ละคน ?

๑๗-๒๕ กันยายน ๒๕๓๗

เขียนที่ Rio de Janeiro, BRAZIL

ในช่วงที่ ระหว่างจากประมุข แล้วไม่มีโลกครั้งที่ ๑๕